

Кой е драконът, който ни спира, и как да го победим?

Кои аспекти от нашата култура и възприятия за света пречат на развитието ни като нация и като личности?

Мария Михайлова, *Първа Езикова Гимназия*, Варна

„Тука е така...“, „Прост народ, слаба държава!“, „Нас няма кой да ни оправи...“ Познато, нали? Всеки е чувал тези дълбоко иронични изрази от устите на външно намусени и кисели българи, но разочаровани и наранени отвътре. Българската реалност е един сложен парадокс от примирение и желание за бунт. Душата на българина не познава спокойствие, точно защото вибрира между щастието и нещастieto. Както пише съвременния ни автор Георги Господинов „...българската тъга е по нещо, което си загубил, без да е сигурно че някога си го имал. [...] А неслучилите се неща често траят по-дълго. В този смисъл българската тъга е трайна“. Винаги сме с големи амбиции и желания, но накрая често оставаме разочаровани. Българинът уж е работлив човек, но днес просто скръства ръце и чака някой с вълшебна пръчка да сбъдне мечтите му. И когато стане време за коментиране на проблемите в България всеки става експерт. Всеки знае, поне на думи, какво е най-добре за семейството, рода, народа. Малцина са обаче тези готови да се изправят срещу дракона, който спъва националното развитие на българите.

Има много препъникамъни в българското съвремие, не само в управлението на държавата, но и в мисленето на българина. Примирението, изрязващо се в „Абе, да сме живи и здрави.“, простацината, определяна от всеки като нещо различно и байганьовщината, назована още от Алеко Константинов. Най-често назовавания проблем обаче е „робския манталитет“. Днешното робство не е съвсем като това преди няколко века. То се е превърнало в рабство, защото днес единственото, което ни спира сме самите ние – нашите ограничени виждания за света и хората в него. Какво можем да направим за това? Какво решение можем да намерим във вече стабилно изградените ценности и вярвания на среднестатистическия българин? Със сигурност няма да иска да чуе фактите или да се довери на експертите, защото българинът е бил лъган и мамен толкова много, че дори и на себе си не вярва. Решението можем да намерим в основата на едно общество – децата. Децата са като топка глина – лесно се чупят с чук, но с малко вода човек може да ги оформи. Те попиват знания за света и научават как да се държат в определени ситуации от семейството си, външните хора и мястото, където учат.

Образованието е било и продължава да бъде основополагащо за всеки човек. То засяга не само личното развитие, но и това на обществото, неговите икономически, социални и други аспекти. На мащабно ниво няма начин, в който да контролираме какво правят близките на детето, за да го превърнат в разумен възрастен, но можем да контролираме образованието на всички деца. Проблемите в сегашната образователна система не са малко и няма един единствен начин те да бъдат решени. Предложенията тук биха били чудесни сами по себе си, а събрани в едно биха преобразили образователната система из основи.

Образованието трябва да предлага на младите стъпките към живота на „големите“. При децата се започва с основни неща под формата на игра, но за по-големите деца и младежи става все по-важно да се запознаят с това как работи външният свят и да се сдобиват с важни за бъдещето си умения – ефективна комуникация, критично мислене и по-практически неща като например контролиране на лични финанси и намаляване на стреса. Всичко това е нужно, за да могат младежите да имат по-лесен старт в живота извън училище, но и за да бъдат ангажирани с обществения живот.

Образованието трябва да насърчава емпатията. Да насърчава децата да бъдат състрадателни едно към друго и да насърчава екипната им работа. Не задължително под формата на задачи и проекти, а под формата на взаимно уважение към съучениците и учителите си. Няма как всички да са приятели, но доброто възпитание и кротките маниери могат да доведат до по-малко агресия и по-лесно разбиране между различни хора.

Образованието трябва да е достъпно за всички. Не само за тези, които могат да си го позволят. Учебните материали и поддържането на базата не трябва да зависят от възможностите на родителите. Бедни, богати, черни или бели всички заслужават да се учат и то не само на основите като четене, писане и смятане, но и на вече споменатите „важни за живота“ умения. Не става въпрос само дали ще бъдат допуснати до училищата малцинствени групи, а до това какво и как ще им бъде предложено. Едно озлобено общество с предразсъдъци или учители и ученици с уважение един към друг.

Образованието трябва да предлага индивидуални възможности за развитие. Ако един ученик е много добър по математика и иска да се развива в тази насока училището трябва да може да му предостави тази възможност. В момента този ученик трябва просто да стои в часове, които не му трябва – той е напред с материала и не се нуждае от повтаряне. За разлика от него друго дете в същия клас изпитва трудности и му се налага да се бори с този сложен предмет, за да „избуца“ докрай своето образование. Учителят кара по заложената програма и няма време да обърне внимание нито на единия ученик, нито на другия. При покриване на някакво минимално ниво трябва да се даде възможността на ученика да продължи с даден предмет или да избере друг. По този начин ще се насърчат индивидуалните предпочитания и възможности на всеки.

Образованието трябва да изисква и приема критика. Обратната връзка е доказан метод за подобряване на дадена институция към по-доброто за нейните посетители. Училищата трябва да искат обратна връзка от учениците и техните родители, както и от учителите в края на всеки срок или учебна година. Въпросите, на които ще трябва да отговарят могат да са свързани с начина на преподаване и отношенията в класната стая, достигането на информация за различни мероприятия, предоставените възможности за лично и кариерно развитие на учениците и др.

Това не е изчерпателен лист с идеи, но със сигурност е една добра основа, тъй като всяка от изброените промени може да доведе до много други. След всичко написано се очертава, че решението би изисквало подкрепата не само на будните граждани в България, но и на държавата. Получаването на подкрепа от държавата е не лесна задача, особено ако не разполагаш с пари и/или власт. От друга страна образованието не е дело само на държавата. Промените на местно ниво, при достатъчно събрана подкрепа, могат да се превърнат в национални промени, та дори и в глобални в нашия бързо развиващ се свят. В миналото, когато са се появявали първите български училища, са се събирали по-заможните и са осигурявали средства за училищата. Напълно доброволно. Още тогава се е виждала нуждата от стабилно образование за младите. Правилното образование развива мислещи хора и изгражда бъдещите българи, които заедно ще се борят срещу дракона.

И както е казал Васил Левски: „Дела трябват,...“, затова, когато видите нещо, което считате за неправилно – изправете се срещу него, заявете позиция. Бъдете промяната, която искате да виждате в света. Мирен бунт срещу бездействието за по-добър живот. Да, винаги е по-лесно просто да се оплакваме и да обвиняваме другите, но това не значи, че е правилно. В съвременна България се появяват все повече и повече хора готови да се изправят срещу дракона като започнат от своето общество, град, община... Въпреки масовата емиграцията се забелязва и едно завръщане на младите българи, милеещи за родината. Нещо ги дърпа тук и те не са готови да оставят България в плен на дракона. Защото българинът може да бъде мислещ, състрадателен. Може да бъде и активен член на своето общество, само ако се събуди от своя дълбок сън.